

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องการศึกษาคุณลักษณะทางวัฒนธรรมไทยที่พึงประสงค์ของนักเรียนประถมศึกษาในทศวรรษหน้าตามทัศนะของผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรม ได้นำเสนอข้อมูลตามลำดับในด้านวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะของการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาทัศนะของผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรม เกี่ยวกับคุณลักษณะทางวัฒนธรรมไทยที่พึงประสงค์ด้านจารีตประเพณี ด้านขนบประเพณี ด้านธรรมเนียมประเพณี และด้านการใช้ภาษาไทยของนักเรียนประถมศึกษาในทศวรรษหน้า

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาข้อมูลเบื้องต้น

ผู้วิจัยศึกษาแนวคิดทฤษฎีจากเอกสาร งานวิจัย และวารสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมไทยและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนประถมศึกษาในทศวรรษหน้า เพื่อเป็นความรู้พื้นฐานสำหรับการวางกรอบการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย

2. การเลือกกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ

ผู้วิจัยเลือกผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรม ที่มีประสบการณ์ทางด้านวัฒนธรรมไทย ไม่ต่ำกว่า 5 ปี หรือมีผลงานทางวิชาการเป็นที่ยอมรับในวงวิชาการหรือมีตำแหน่งระดับผู้บริหารที่รับผิดชอบหรือเคยมีตำแหน่งที่รับผิดชอบโดยตรงในงานด้านวัฒนธรรม จำนวน 20 ท่าน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 รอบที่ 1 แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมเกี่ยวกับคุณลักษณะทางวัฒนธรรมไทยที่พึงประสงค์ของนักเรียนประถมศึกษาในทศวรรษหน้า มีลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายเปิด 19 ข้อ

3.2 รอบที่ 2 แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

3.3 รอบที่ 3 แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับที่ได้รับคืนจากผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรม นำมาวิเคราะห์ค่ามัธยฐาน ฐานนิยม และพิสัยระหว่างควอไทล์เป็นรายข้อกระทง สร้างเป็นแบบสอบถามรอบที่ 3 ซึ่งมีข้อความเหมือนแบบสอบถามรอบที่ 2 แต่ได้เพิ่มตำแหน่งของมัธยฐานและพิสัยระหว่างควอไทล์ รวมทั้งตำแหน่งที่ผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านในรอบที่ 2 เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจในการยืนยันคำตอบเดิมหรือเปลี่ยนแปลงคำตอบใหม่

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้ผ่านการตรวจสอบ จากอาจารย์ที่ปรึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิ 6 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงโดยพิจารณาในด้านเนื้อหาและการวิจัยอนาคตตามระเบียบวิธีวิจัยเทคนิคเดลฟาย จากนั้นผู้วิจัยนำเครื่องมือวิจัยไปปรับปรุงแก้ไข และนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมตอบคำถามซ้ำ เพื่อตรวจหาความเที่ยงของคำตอบแต่ละรอบ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ด้วยตนเอง โดยนำหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัยถึงผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมทั้งหมด 20 ท่าน ผู้วิจัยไปติดต่อด้วยตนเอง อธิบายวัตถุประสงค์ของการวิจัย ระเบียบวิธีที่ต้องมีการเก็บข้อมูล 3 ขั้นตอน ขั้นตอนแรกเป็นการสัมภาษณ์ ขั้นตอนที่ 2 และ 3 เป็นการส่งแบบสอบถามที่ได้จากการสัมภาษณ์ให้กรอกข้อมูล จากนั้นจึงได้นัดหมายวันเวลาเพื่อการสัมภาษณ์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์คุณลักษณะทางวัฒนธรรมไทยที่พึงประสงค์ของนักเรียนประถมศึกษาในทศวรรษหน้า มาวิเคราะห์โดยแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ส่วนดังนี้

5.1 ส่วนที่ 1 แบบสัมภาษณ์ชนิดมีโครงสร้างในรูปคำถามปลายเปิด ผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์แยกประเด็น และสังเคราะห์จัดหมวดหมู่ จำแนกเป็นรายชื่อเพื่อนำมาสร้างเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

5.2 ส่วนที่ 2 แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า นำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่ามัธยฐาน ฐานนิยม ผลต่างระหว่างฐานนิยมกับมัธยฐาน และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ แปลความหมาย แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาคุณลักษณะทางวัฒนธรรมไทยที่พึงประสงค์ของนักเรียนประถมศึกษาในทศวรรษหน้าตามทัศนะของผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรม ด้านจารีตประเพณี พบว่า

1.1 ผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมมีความเห็นในแต่ละคุณลักษณะสอดคล้องกันทั้ง 25 คุณลักษณะ

1.2 ผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมมีความเห็นในแต่ละคุณลักษณะทางวัฒนธรรมไทยที่พึงประสงค์ของนักเรียนประถมศึกษาในทศวรรษหน้า อยู่ในระดับมากที่สุด 12 คุณลักษณะ และอยู่ในระดับมาก 13 คุณลักษณะ

เรื่องการกล้ารับผิดกล้าเผชิญต่อความจริง ผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมมีความเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด คือ กล้าที่จะขอโทษด้วยตนเอง และไม่ขัดท้อความผิดของตน

เรื่องการรักษาความยุติธรรม ผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมมีความเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ต้องยุติด้วยเหตุผล และไม่ข่มเหง เบียดเบียนผู้อื่น

เรื่องการมีแนวความคิดต่อสัมมาอาชีพ ผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมมีความเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด คือ รู้จักเลือกอาชีพที่สุจริตไม่ขัดต่อกฎหมาย รู้จักเลือกอาชีพที่สุจริตไม่ขัดต่อศีลธรรม และปฏิบัติตามจรรยาบรรณของอาชีพโดยไม่เห็นแก่เงินเป็นใหญ่

เรื่องการรักษาคำพูด ผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมมีความเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด คือ มีสัจจะไม่ละเมิดต่อคำมั่นสัญญาของตนเอง ยึดมั่นต่อการรักษาคำพูดที่ชอบธรรม และรู้จักคิดก่อนพูด

เรื่องการเป็นคนมีเหตุผล ผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมมีความเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด คือ กล้าต่อสู้เพื่อความถูกต้อง และ ละอายต่อความประพฤติที่ผิดศีลธรรม

2. ผลการศึกษาคุณลักษณะทางวัฒนธรรมไทยที่พึงประสงค์ ของนักเรียนประถมศึกษา ในทศวรรษหน้าตามทัศนะของผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรม ด้านชนบประเพณี พบว่า

2.1 ผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมมีความเห็นในแต่ละคุณลักษณะสอดคล้องกันทั้ง 22 คุณลักษณะ

2.2 ผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมมีความเห็นในแต่ละคุณลักษณะทางวัฒนธรรมไทยที่พึงประสงค์ของนักเรียนประถมศึกษาในทศวรรษหน้า อยู่ในระดับมากที่สุด 9 คุณลักษณะ และอยู่ในระดับมาก 13 คุณลักษณะ

เรื่องการเคารพกฎหมาย ผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมมีความเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ปฏิบัติตามกฎหมายของบ้านเมืองทุกกรณี ไม่ละเมิดกฎหมาย และรู้จักถนอมใช้สาธารณสมบัติของชาติ

เรื่องการรู้จักปฏิบัติหน้าที่ ผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมมีความเห็นอยู่ในระดับมากที่สุดคือ ตั้งใจจริงในการทำงานที่ได้รับมอบหมายโดยชอบอย่างไม่บิดพลิ้ว

เรื่องการมีระเบียบในการคิดและในการทำงาน ผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมมีความเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด คือ มีลำดับขั้นตอนในการคิด และควบคุมตนเองให้ปฏิบัติได้ถูกกาลเทศะ

เรื่องการมีวินัย ผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมมีความเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ควบคุมตนเองให้ทำงานที่ได้รับมอบหมายได้ตามเงื่อนไขอย่างสม่ำเสมอด้วยความจริงใจ ปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของโรงเรียน และเข้าแถวตามลำดับก่อนหลังด้วยความอดทน

3. ผลการศึกษาคุณลักษณะทางวัฒนธรรมไทยที่พึงประสงค์ของนักเรียน ประถมศึกษาในทศวรรษหน้า ตามทัศนะของผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรม ด้านธรรมเนียมประเพณี พบว่า

3.1 ผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมมีความเห็นในแต่ละคุณลักษณะสอดคล้องกันทั้ง 18 คุณลักษณะ

3.2 ผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมมีความเห็นในแต่ละคุณลักษณะทางวัฒนธรรมไทยที่พึงประสงค์ของนักเรียนประถมศึกษาในทศวรรษหน้า อยู่ในระดับมากที่สุด 6 คุณลักษณะ และอยู่ในระดับมาก 12 คุณลักษณะ

เรื่องการรักษาจรรยาบรรณ ผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมมีความเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ใช้คำพูด "ขอใจ ขอคุณ ขอโทษ" ตามความแก่โอกาสและฐานะของบุคคล และกระทำต่อผู้อื่นด้วยความจริงใจ

เรื่องการทำความเคารพต่อบุคคลและสิ่งที่ควรเคารพตามกาลเทศะ ผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมมีความเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ไม่แสดงอาการดูหมิ่นล่วงเกินเหยียดหยาม ทั้งบุคคลและสถานที่ และแสดงความเคารพตามประเพณีไทย

เรื่องการวางตัว ผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมมีความเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด คือ วางตัวให้เหมาะสมกับเพศและวัยตามฐานะของตน และไม่ใช้อำนาจโดยมิชอบธรรมอันจะทำให้ผู้อื่นเสียผลประโยชน์

4. ผลการศึกษาคุณลักษณะทางวัฒนธรรมไทยที่พึงประสงค์ของนักเรียน ประถมศึกษาในทศวรรษหน้าตามทัศนะของผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรม ด้านการใช้ภาษาไทย พบว่า

4.1 ผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมมีความเห็นในแต่ละคุณลักษณะสอดคล้องกันทั้ง 14 คุณลักษณะ

4.2 ผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมมีความเห็นในแต่ละคุณลักษณะทางวัฒนธรรมไทยที่พึงประสงค์ของนักเรียนประถมศึกษาในทศวรรษหน้าอยู่ในระดับมากที่สุด 3 คุณลักษณะ และอยู่ในระดับมาก 11 คุณลักษณะ

เรื่องการพูด ผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมมีความเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ใช้คำพูดได้ชัดเจนเหมาะสมกับบุคคลและกาลเทศะ

เรื่องการอ่าน ผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมมีความเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด คือ อ่านออกเสียงได้ถูกต้องตามอักขรวิธีของไทย

เรื่องการเขียน ผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมมีความเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด คือ เขียนภาษาไทยและเลขไทยได้ถูกต้องตามแบบแผน

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยทำให้ทราบถึง ทักษะของผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมเกี่ยวกับ คุณลักษณะทางวัฒนธรรมไทยที่พึงประสงค์ ด้านจารีตประเพณี ด้านขนบประเพณี ด้านธรรมเนียมประเพณี และด้านการใช้ภาษาไทย ของนักเรียนประถมศึกษาในทศวรรษหน้า ดังจะได้นำผลการวิจัยมาอภิปรายดังนี้

1. ผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมมีความเห็นในแต่ละคุณลักษณะสอดคล้องกันทั้ง 79 คุณลักษณะ ทั้งนี้เพราะผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญเฉพาะเรื่องวัฒนธรรมเป็นหลัก การศึกษาคุณลักษณะทางวัฒนธรรมไทยที่พึงประสงค์ของนักเรียนประถมศึกษาในทศวรรษหน้านั้นเป็นเรื่องที่ดีทั้งสิ้น ต้องการให้เกิดคุณลักษณะทั้ง 79 คุณลักษณะ พร้อมทั้งให้มันคงอยู่ในจิตใจของคนทุกคน และนำไปสู่การปฏิบัติในการดำเนินชีวิต ดังนั้น กลุ่มผู้เชี่ยวชาญจึงเห็นสอดคล้องกันทั้ง 79 คุณลักษณะ

2. วัฒนธรรมด้านจารีตประเพณี คุณลักษณะทางวัฒนธรรมไทยที่พึงประสงค์ของนักเรียนประถมศึกษาในทศวรรษหน้า เรื่องการกล้ารับผิดกล้าเผชิญต่อความจริง เรื่องการรักษาความยุติธรรม เรื่องการมีแนวความคิดต่อสัมมาอาชีพ เรื่องการรักษาคำพูด และเรื่องการเป็นคนมีเหตุมีผลนั้น จากผลการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมได้ให้ความเห็นว่า นักเรียนประถมศึกษาจะต้องกล้าที่จะขอโทษด้วยตนเอง ไม่ขัดท้อความผิดของตน ต้องยุติด้วยเหตุผล ไม่ข่มเหงเบียดเบียนผู้อื่น รู้จักเลือกอาชีพที่สุจริตไม่ขัดต่อกฎหมาย รู้จักเลือกอาชีพที่สุจริตไม่ขัดต่อศีลธรรม ปฏิบัติตามจรรยาบรรณของอาชีพโดยไม่เห็นแก่เงินเป็นใหญ่ มีสัจจะไม่ละเมิดต่อคำมั่นสัญญาของตนเอง ยึดมั่นต่อการรักษาคำพูดที่ชอบธรรม รู้จักคิดก่อนพูด กล้าต่อสู้เพื่อความถูกต้อง และละเอียดต่อความประพฤติที่ผิดศีลธรรม ตามลำดับ ซึ่งผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมได้ให้ความเห็นในแต่ละคุณลักษณะทางวัฒนธรรมไทยที่พึงประสงค์ของนักเรียนประถมศึกษาในทศวรรษหน้า อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เพราะต้องการปลูกฝังจิตใจ ให้เกิดความเป็นไทยในตัวของนักเรียน ซึ่งความเป็นไทยนั้น จะต้องปลูกฝังและพัฒนาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ยังเด็ก โดยมีคุณธรรมเป็นรากฐานในจิตใจ ประพฤติตนได้เหมาะสมสอดคล้องกับความคาดหวังของสังคมไทย และอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข แม้จะต้องเผชิญอิสระจากกระแสโลกาภิวัตน์ ก็สามารถดำรงตนอยู่ได้ด้วยตัวเอง ซึ่งในความเป็นตัวของตัวเองนั้นก็จะต้องอยู่ในวัฒนธรรมนั่นเอง คุณลักษณะเรื่องการรักษาคำพูด โดยยึดมั่นต่อการรักษาคำพูดที่ชอบธรรม มีสัจจะไม่ละเมิดต่อคำมั่นสัญญาของตนเอง ไม่ข่มเหง เบียดเบียนผู้อื่น และละเอียดต่อความประพฤติที่ผิดศีลธรรมนั้น ทั้งนี้สอดคล้องกับแนวพระราชดำรัสตอนหนึ่งของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช (2525) ว่า

ประชาชนแต่ละคนจะต้องชวนช่วย สร้างสรรค์ประโยชน์ และดำรงอยู่ในคุณธรรมอันสมควรแก่ฐานะของตน คุณธรรมที่ทุกคนควรจะศึกษาและน้อมนำมาปฏิบัติมีอยู่สี่ประการ

ประการแรก คือ การรักษาความสัตย์ความจริงใจต่อตัวเอง ที่จะประพฤติปฏิบัติแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์และเป็นธรรม

ประการที่สอง คือ การรู้จักข่มใจตนเอง ฝึกใจตนเองให้ประพฤติปฏิบัติอยู่ในความสัตย์ความดีนั้น

ประการที่สาม คือ การอดทน อดกลั้น และอดออมที่จะไม่ประพฤติล่วงความสัจสุจริต ไม่ว่าจะด้วยเหตุประการใด

ประการที่สี่ คือ การรู้จักละวางความชั่ว ความทุจริต และรู้จักสละประโยชน์ส่วนน้อยของตน เพื่อประโยชน์ส่วนใหญ่ของบ้านเมือง

คุณธรรมสี่ประการนี้ ถ้าแต่ละคนพยายามปลูกฝัง และเจริญงอกงามขึ้นโดยทั่วกันแล้ว จะช่วยให้ประเทศชาติ บังเกิดความสุภาพเรียบร้อย และมีโอกาสที่จะปรับปรุงพัฒนาให้มั่นคงก้าวหน้าต่อไปดังประสงค์

คุณลักษณะเรื่องการมีแนวความคิดต่อสัมมาอาชีวะ โดยนักเรียนประถมศึกษาจะต้องรู้จักเลือกอาชีพที่สุจริต ไม่ขัดต่อกฎหมาย รู้จักเลือกอาชีพที่สุจริตไม่ขัดต่อศีลธรรม ปฏิบัติตามจรรยาบรรณของอาชีพโดยไม่เห็นแก่เงินเป็นใหญ่ตามลำดับนั้น สอดคล้องกับพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดช (2523) เกี่ยวกับลักษณะความเป็นพลเมืองดีของคนไทยตอนหนึ่งว่า

"แต่ไหนแต่ไรชาวไทยมีความรู้สึกสำนึกประจำใจว่า เป็นหน้าที่และความรับผิดชอบของตนที่จะต้องร่วมแรงร่วมใจกันทะนุบำรุงประเทศชาติให้เจริญมั่นคงและผาสุก ร่มเย็น คนไทยแต่ละคนจึงชวนชวายที่จะประกอบอาชีพ และการทำงานหาเลี้ยงตัวและครอบครัวด้วยความขยันหมั่นเพียร และเมตตาเอื้อเฟื้อกันด้วยอัธยาศัยไมตรี อันสนิทสนมยึดมั่นในความสุจริต ความสามัคคี วัฒนธรรม และแบบแผนการครองชีวิต ซึ่งเป็นของตัวเอง"

ศรีสว่าง พัววงศ์แพทย์ (2538 : 29) กล่าวว่า การมีชีวิตอยู่ในครอบครัวแบบใดนั้น จะส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของผู้คนในสังคมด้วย "ทางเศรษฐศาสตร์มองว่า ในฐานะที่เป็นผู้ผลิต ไม่ว่าจะเป็นผู้ใช้แรงงาน ผู้ประกอบการนายทุน ถ้าเขาไม่ได้ผ่านการขัดเกลาให้มีนิสัยรักการทำงาน ซื่อสัตย์ต่ออาชีพ ก็จะกลายเป็นผู้ที่ไม่ดีคุณภาพ"

3. วัฒนธรรมด้านชนบประเพณี คุณลักษณะทางวัฒนธรรมไทยที่พึงประสงค์ของนักเรียนประถมศึกษาในทศวรรษหน้า เรื่องการเคารพกฎหมาย และเรื่องการมีวินัยนั้น จากผลการศึกษาผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมเห็นว่า นักเรียนประถมศึกษาจะต้องปฏิบัติตามกฎหมายของ

บ้านเมืองทุกกรณี ไม่ละเมิดกฎหมาย รู้จักถนอมใช้สาธารณสมบัติของชาติ ควบคุมตนเองให้ทำงานที่ได้รับมอบหมายได้ตามเงื่อนไขอย่างสม่ำเสมอด้วยความจริงใจ ปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของโรงเรียน และเข้าแถวตามลำดับก่อนหลังด้วยความอดทนตามลำดับ ซึ่งผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมมีความเห็นในแต่ละคุณลักษณะทางวัฒนธรรมไทยที่พึงประสงค์ของนักเรียนประถมศึกษาในทศวรรษหน้าอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เพราะต้องการปลูกจิตสำนึกให้ตระหนักถึงความสำคัญของการมีวินัย เนื่องจากสภาพในสังคมปัจจุบัน มีข้อบกพร่องเกิดขึ้นหลายประการ ทำให้สังคมวุ่นวายเป็นสาเหตุสำคัญที่ต่างก็ยอมรับกันคือ การขาดวินัยของคนในชาตินั้นเอง ดังนั้นสถาบันการศึกษานอกจากจะสอนให้นักเรียนมีความรู้ มีทักษะในวิชาต่าง ๆ แล้ว ต้องสอนให้นักเรียนรู้จักควบคุมตัวเอง เพื่อที่จะพัฒนาอุปนิสัยของนักเรียนให้รู้วิธีการที่จะอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นอย่างมีความสุข การปลูกจิตสำนึกให้ตระหนักถึงความสำคัญของการมีวินัย จึงเป็นสิ่งสำคัญสำหรับทุกคน ซึ่งสอดคล้องกับพระบรมราโชวาท ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (2527) ว่า "วินัยแท้จริงมีอยู่สองอย่าง อย่างหนึ่งคือวินัยตามที่ทราบกันและถือกันอันได้แก่ ข้อปฏิบัติที่บัญญัติไว้เป็นกฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับต่างๆ ให้ถือปฏิบัติก็อย่างหนึ่งคือ วินัยในตนเองที่แต่ละคนจะต้องบัญญัติขึ้น สำหรับควบคุม บังคับให้มีความจริงใจ และให้ประพฤติปฏิบัติตามความจริงใจนั้นอย่างมั่นคง มีลักษณะเป็นสัจจาธิฐาน หรือการตั้งสัตย์สัญญาให้แก่ตัว วินัยอย่างนี้จัดเป็นตัววินัยแท้ เพราะให้ผลจริงและแน่นอนยิ่งกว่าวินัยที่เป็นบทบาทบัญญัติ"

คุณลักษณะทางวัฒนธรรมไทยที่พึงประสงค์ของนักเรียนประถมศึกษาในทศวรรษหน้า เรื่องการรู้จักปฏิบัติหน้าที่ และเรื่องการมีระเบียบในการคิดและในการทำงานนั้น จากผลการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมเห็นว่านักเรียนประถมศึกษาจะต้อง ตั้งใจจริงในการทำงานที่ได้รับมอบหมายโดยชอบอย่างไม่มีบิดพลิ้ว มีลำดับขั้นตอนในการคิด และควบคุมตนเองให้ปฏิบัติได้ถูกต้องกาลเทศะตามหน้าที่ตามลำดับ ซึ่งผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมได้ให้ความเห็นว่า ในแต่ละคุณลักษณะทางวัฒนธรรมไทยที่พึงประสงค์ของนักเรียนประถมศึกษาในทศวรรษหน้าอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เพราะคุณลักษณะต่างๆ ที่กำหนดไว้นั้นเป็นเรื่องของระเบียบแบบแผน ที่ต้องอาศัยการถ่ายทอดเป็นแบบอย่างมากกว่าการเรียนรู้จากหนังสือ ซึ่งสอดคล้องกับพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช (สำนักราชเลขาธิการ, 2518) ตอนหนึ่งว่า

การจะเล่าเรียนหรือทำการใดๆ ให้สำเร็จได้ด้วยดีโดยตลอดนั้น ขึ้นอยู่กับความตั้งใจจริงเป็นใหญ่ เพราะความตั้งใจจริงนี้เป็นเครื่องมือสำคัญที่จะช่วยกำจัดความเกียจคร้าน ความอ่อนแอและความท้อถอยได้อย่างดียิ่ง จะปลุกฝังความเอาใจใส่ ความขยันหมั่นเพียร และความเข้มแข็ง ให้เกิดเป็นนิสัย และนิสัยที่ดีที่ปลูกไว้แต่เยาว์วัยจะเป็นคุณสมบัติติดตัวไปในวันข้างหน้า จะช่วยพาตัวให้ห้องอาจ สามารถเอาชนะอุปสรรคและปัญหาต่างๆ ได้โดยตลอดและประสบความสำเร็จ ความเจริญรุ่งเรืองต่อไปในชีวิต...

4. วัฒนธรรมด้านธรรมเนียมประเพณี คุณลักษณะทางวัฒนธรรมไทยที่พึงประสงค์ ของนักเรียนประถมศึกษาในทศวรรษหน้า เรื่องการรักษาจรรยาบรรณ และเรื่องการทำ ความเคารพต่อบุคคลและสิ่งที่ควรเคารพตามกาลเทศะ จากผลการศึกษาผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรม ได้ให้ความเห็นว่านักเรียนประถมศึกษาจะต้องใช้คำพูด "ขอใจ ขอคุณ ขอโทษ" ตามควรแก่ โอกาสและฐานะของบุคคล กระทำต่อผู้อื่นด้วยความจริงใจ ไม่แสดงอาการดูหมิ่น ล่วงเกิน เหยียบย่ำทั้งบุคคลและสถานที่ และแสดงความเคารพตามประเพณีไทยตามลำดับ ซึ่งผู้เชี่ยวชาญ ด้านวัฒนธรรมได้ให้ความเห็นในแต่ละคุณลักษณะทางวัฒนธรรมไทยที่พึงประสงค์ของนักเรียน ประถมศึกษาในทศวรรษหน้าอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เพราะต้องการที่จะหล่อหลอมลักษณะ นิสัยที่ดีติดตัวนักเรียนต่อไปในทศวรรษหน้า การหล่อหลอมคุณลักษณะที่พึงประสงค์เป็นส่วน หนึ่งของการศึกษา การศึกษาทำให้คนเจริญองงามและการให้การศึกษาที่ดีก็จะทำให้คนเจริญ งามในทางที่พึงประสงค์อีกด้วย

จากผลการวิจัยนี้ ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่า พฤติกรรมที่แสดงออกเกี่ยวกับความเป็น ไทย ด้วยการกระทำ หรือลักษณะท่าทาง การประพฤติ ปฏิบัติ การพูดนั้น ต้องใช้เวลานานใน การปลูกฝัง และต้องตั้งใจทำอย่างสม่ำเสมอจึงจะเกิดผล ดังนั้น จึงจำเป็นต้องให้นักเรียนได้มอง เห็นแบบอย่างของพฤติกรรมที่ดีและถูกต้อง ในสภาพสังคมปัจจุบันพบว่าพฤติกรรมของบุคคลที่ เป็นผู้ใหญ่ในสังคมนั้นมิได้เป็นแบบอย่างที่ดีเท่าที่ควร ทั้งยังแสดงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ออก มาให้ปรากฏอยู่ทุกวันทั้งทางโทรทัศน์และหนังสือพิมพ์ ดังนั้นการปลูกฝังคุณลักษณะดังกล่าวจึง เป็นเรื่องที่ดีและจำเป็นมาก เพราะสังคมไทยทั้งในอดีต ปัจจุบัน และแนวโน้มในอนาคตนั้นต่างก็ ยกย่องคนดี ฉะนั้นการสร้างคนดีให้เพิ่มมากขึ้นในสังคมไทยย่อมทำให้สังคมไทยพัฒนาสู่ความ มั่นคงและความเจริญทางวัฒนธรรมยิ่งๆ ขึ้นไป การปลูกฝังคุณลักษณะทางวัฒนธรรมไทยเสียแต่ วันนี้ เวลานี้ เพื่อให้ได้สังคมที่ดี ที่เป็นจริง จึงมิใช่เป็นเพียงอุดมคติเท่านั้น

คุณลักษณะทางวัฒนธรรมไทยที่พึงประสงค์ของนักเรียนประถมศึกษาในทศวรรษหน้า เรื่องการวางตัว จากผลการศึกษาผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมได้ให้ความเห็นว่า นักเรียนประถมศึกษาจะต้องวางตัวให้เหมาะสมกับเพศและวัยตามฐานะของตน และไม่ใช้อำนาจโดยมิชอบธรรมอันจะทำให้ผู้อื่นเสียผลประโยชน์ตามลำดับ ซึ่งผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมได้ให้ความเห็นว่า ในแต่ละคุณลักษณะทางวัฒนธรรมไทยที่พึงประสงค์ของนักเรียนประถมศึกษาในทศวรรษหน้าอยู่ในระดับมากที่สุดตามลำดับ ทั้งนี้เพราะคุณลักษณะต่างๆ ที่กำหนดไว้นั้นเป็นเรื่องของการประพฤติปฏิบัติที่ต้องอาศัยการฝึกปฏิบัติ

จากผลการวิจัยนี้ ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่า การปลูกฝังนักเรียนให้อยู่ในกรอบของศีลธรรมและมีคุณธรรม โดยประพฤติปฏิบัติแต่สิ่งที่ดีเป็นประโยชน์ เป็นธรรมและถูกต้องนั้น ก็ต้องเริ่มจากตนเองก่อน ถ้านักเรียนตระหนักในความสำคัญและคุณค่าของคุณงามความดีแล้ว นักเรียนก็ต้องปฏิบัติตามคุณธรรมนั้นเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีของผู้อื่นและช่วยให้สังคมดีขึ้น ทั้งนี้เพราะบุคคลเป็นองค์ประกอบของสังคม ถ้าส่วนย่อยดีส่วนใหญ่ก็ย่อมดีด้วยอย่างแน่นอน ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (2540-2544) ที่กำหนดว่าให้มีการพัฒนาคนเป็นวัตถุประสงค์หลักเพียงประการเดียวในการพัฒนาประเทศ โดยจะนำการพัฒนาเศรษฐกิจเป็นเพียงเครื่องมือของการพัฒนาคนและคุณภาพชีวิตคน

5. วัฒนธรรมด้านการใช้ภาษาไทย คุณลักษณะทางวัฒนธรรมไทยที่พึงประสงค์ของนักเรียนประถมศึกษาในทศวรรษหน้า เรื่องการพูด การอ่าน และการเขียน จากผลการศึกษาผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมได้ให้ความเห็นว่านักเรียนประถมศึกษาจะต้อง ใช้คำพูดได้ชัดเจนเหมาะสมกับบุคคลและกาลเทศะ อ่านออกเสียงได้ถูกต้องตามอักขรวิธีของไทย และเขียนภาษาไทยและเลขไทยได้ถูกต้องตามแบบแผนตามลำดับ ซึ่งผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมได้ให้ความเห็นในแต่ละคุณลักษณะทางวัฒนธรรมไทยที่พึงประสงค์ของนักเรียนประถมศึกษาในทศวรรษหน้าอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เพราะภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์ของชาติ โดยใช้ภาษากลางเป็นภาษาหลัก แม้จะมีภาษาถิ่นพูดคนละสำเนียง ก็สามารถสื่อความเข้าใจอันหนึ่งอันเดียวกันได้ เขียนออกมาเป็นอย่างเดียวกัน สื่อความหมายได้หมด ถึงจะอยู่ที่ไหนก็ถือว่าเป็นคนไทย ภาษาและหนังสือไทยถือเป็นภาษาของชาติ ซึ่งนักเรียนต้องใช้ภาษาไทยให้ถูกต้อง ควรที่สถาบันต่างๆ จะต้องปลูกฝังให้นักเรียนรู้ถึงคุณค่าของการใช้ภาษาไทย เพื่อให้ภาษาไทยดำรงความเป็นเอกลักษณ์ไทยต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ภูมิพลอดุลยเดช (4 ธันวาคม 2535) ว่า "คนไทยทุกคนต้องถือเป็นหน้าที่ช่วยกันตระหนักรักและหวงแหนภาษาไทย ศึกษาหาความรู้ให้เกิดความเข้าใจและความซาบซึ้งในภาษาไทย ใช้ภาษาไทยให้ถูกต้องสมกับที่เราเป็นคนไทย เเท่านี้ก็จะได้ชื่อว่าเราเป็นคนไทยที่ช่วยกันธำรงรักษาเอกลักษณ์ของชาติไทย"

6. คุณลักษณะทางวัฒนธรรมไทยที่พึงประสงค์ของนักเรียนประถมศึกษาในทศวรรษหน้า ด้านจารีตประเพณี เรื่องการตอบแทนบุญคุณผู้มีคุณ ด้านขนบประเพณี เรื่องการรู้จักปฏิบัติหน้าที่ ด้านธรรมเนียมประเพณี เรื่องการทำความเคารพต่อบุคคล และสิ่งที่ควรเคารพตามกาลเทศะ ตามลำดับนั้น จากผลการศึกษาผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมได้ให้ความเห็นว่า นักเรียนประถมศึกษาจะต้องหาโอกาสตอบแทนบุญคุณอยู่เสมอ วางแนวทางการปฏิบัติหน้าที่อย่างมีระบบ ไม่เลือกปฏิบัติต่อผู้ใดผู้หนึ่งเป็นพิเศษ ซึ่งผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมได้ให้ความเห็นในแต่ละคุณลักษณะทางวัฒนธรรมไทยที่พึงประสงค์ของนักเรียนประถมศึกษาในทศวรรษหน้าอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะตลอดระยะเวลาของการศึกษาเล่าเรียน ได้มีการอบรมสั่งสอนอยู่เสมอ โดยกระทรวงศึกษาธิการได้บรรจุเนื้อหาเรื่องการตอบแทนบุญคุณผู้มีคุณเรื่องการรู้จักปฏิบัติหน้าที่ และเรื่องการทำความเคารพต่อบุคคล และสิ่งที่ควรเคารพตามกาลเทศะไว้ในหลักสูตร นอกจากนั้นยังมีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรให้นักเรียนได้ประพฤติปฏิบัติต่อผู้อาวุโส ซึ่งอาจเห็นได้จากกิจกรรมการอยู่ค่ายพักแรม และการประกวดมารยาทไทย นักเรียนจะได้รับการฝึกฝนอยู่เสมอ ทำให้นักเรียนยังคงคุณลักษณะในด้านต่างๆ เหล่านี้อยู่ จึงไม่จำเป็นต้องอยู่ในระดับมากที่สุด

คุณลักษณะทางวัฒนธรรมไทยที่พึงประสงค์ของนักเรียนประถมศึกษาในทศวรรษหน้า ด้านการใช้ภาษาไทย เรื่องการเขียนนั้น จากผลการศึกษาผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมได้ให้ความเห็นว่า นักเรียนประถมศึกษาจะต้องเขียนเรียบเรียงภาษาไทยได้นำอ่านสละสลวยถูกต้องตามหลักภาษา ซึ่งผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมได้ให้ความเห็นคุณลักษณะทางวัฒนธรรมไทยที่พึงประสงค์ของนักเรียนประถมศึกษาในทศวรรษหน้า อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะ นักเรียนมีความแตกต่างระหว่างบุคคล ทำให้นักเรียนอาจจะมีความสามารถเขียนเรียบเรียงภาษาไทยได้นำอ่านสละสลวยถูกต้องตามหลักภาษาได้ในระดับหนึ่ง ผู้เชี่ยวชาญจึงมีความมุ่งหวังให้นักเรียนแต่ละคนเขียนเรียบเรียงภาษาไทยได้นำอ่านสละสลวยถูกต้องตามหลักภาษาเท่าที่นักเรียนสามารถจะ

เขียนได้ตามที่ได้รับการฝึกฝนมาเป็นอย่างดีแล้ว ดังนั้นความสำคัญดังกล่าวจึงไม่จำเป็นต้องอยู่ในระดับมากที่สุด

ในท้ายที่สุดแม้กระแสของยุคโลกาภิวัตน์ ยุคสังคมข้อมูลข่าวสารจะหลั่งไหลเข้ามาอย่างที่เราปฏิเสธไม่ได้ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรมและการศึกษา ซึ่งมีผลกระทบโดยตรงกับคนไทยทุกคน ได้มีนักวิชาการ ผู้บริหารระดับสูงจากภาครัฐบาลและเอกชน วิเคราะห์แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมว่า ด้านสังคม โครงสร้างทางสังคมจะเป็นสังคมที่วุ่นวาย ขาดระเบียบวินัย เต็มไปด้วยความเห็นแก่ตัว ขาดความรับผิดชอบ เกิดภาษาและศัพท์ใหม่ๆ ทำให้สับสน สื่อความหมายไม่ชัดเจน ด้านวัฒนธรรม จะปรับเปลี่ยนจากพึ่งตนเอง รักความสันโดษ เป็นการฟุ่มเฟือย ด้านจิตใจ จะปรับเปลี่ยนจากความมีน้ำใจ เป็นคนนับถือความเจริญด้านวัตถุ เกิดความโลภ ขาดศีลธรรม จรรยาบรรณ ด้านค่านิยม จะยึดตัวเองเป็นที่ตั้ง และไม่ให้ความร่วมมือในระดับที่ใหญ่กว่าครอบครัว (แผนพัฒนาการศึกษา การศาสนาและการวัฒนธรรม 2535 : 47-48) อย่างไรก็ตามผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมมีอุดมการณ์ปรารถนาจะให้นักเรียนประถมศึกษามีคุณลักษณะทางวัฒนธรรมไทยที่พึงประสงค์ในทศวรรษหน้า เป็นผู้มึคุณลักษณะวัฒนธรรมด้านจารีตประเพณี วัฒนธรรมด้านขนบประเพณี วัฒนธรรมด้านธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมด้านการใช้ภาษาไทยที่ดี เมื่อนักเรียนทุกคนสามารถประพฤติปฏิบัติตามคุณลักษณะต่างๆ ตามที่กำหนดไว้ได้ สังคมก็จะได้คนที่มีคุณภาพ เกิดความสงบสุข ปัญหาต่างๆ จะลดลง ซึ่งคุณลักษณะทางวัฒนธรรมไทยที่พึงประสงค์ต่างๆ จะเกิดขึ้นได้ทุกคุณลักษณะหรือไม่นั้น ก็ขึ้นอยู่กับผู้มีหน้าที่รับผิดชอบทางการศึกษาและผู้เกี่ยวข้องทุกระดับ จะต้องร่วมมือร่วมใจกันส่งเสริมอย่างจริงจังและต่อเนื่อง เป็นการรักษาคุณค่าทางวัฒนธรรมให้คงทนและเป็นเอกลักษณ์ของคนไทยตลอดไป

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. ผู้วางนโยบายทางการศึกษา ควรสร้างหลักสูตรโดยเฉพาะอย่างยิ่งเนื้อหาเกี่ยวกับวัฒนธรรมที่ไม่ได้ครอบคลุมอยู่ในหลักสูตร ทั้งนี้ เพื่อเป็นการเสริมสร้างคุณลักษณะทางวัฒนธรรมไทยให้แก่นักเรียนประถมศึกษา

2. ผู้วางนโยบายทางการศึกษา ควรสร้างหลักสูตร เพื่อเป็นการส่งเสริมการปลูกฝังทัศนคติให้เกิดความคิด ความเข้าใจและประโยชน์ทางด้านวัฒนธรรม เพื่อให้สอดคล้องกับกระแสการพัฒนาของโลก

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1. ควรศึกษาเรื่องความรู้ความเข้าใจของครูประถมศึกษาเกี่ยวกับเนื้อหาด้านวัฒนธรรมไทย
2. ควรศึกษาและสร้างโปรแกรมการฝึกอบรมครูประถมศึกษา เรื่องการปลูกฝังคุณลักษณะทางวัฒนธรรมไทย
3. ควรศึกษาพัฒนาการวิจัยเชิงทดลอง เพื่อสร้างและพัฒนาการวัดผลคุณลักษณะทางวัฒนธรรมไทยของนักเรียนประถมศึกษา
4. ควรศึกษาแนวโน้ม และความเป็นไปได้ของคุณลักษณะทางวัฒนธรรมไทยของนักเรียนประถมศึกษา ในทศวรรษหน้า ตามทัศนะของผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรม

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย